

MATACORA:

TIO PRO ARCHIA POETA
DOCTORVM VIRORVM
SCHOLIIS, ADIECTIS
QVIBVS DAM FRAN
CISCI CERVAN
TIS SANAZARI
ELVICIDATI
NIBVS ILLV
STRATA.

1544

(7)

b1555742x

АМЕРИКА
ДЕСЯТАЯ АДРЕСА
СОНОКИ СЕЛА
ГУИНДАМЕРЫ
СЛОВО ГЕЛАН
СЯКАНДАР
КОТАЮН
ВИДАНИЯ
АТАЛГА

 FRANCIS:
CVS CERVANTES SANAZARVS
HVMANISSIMO LE^T
CTORI. S.

CVM HISCE DIEBVS, LECTOR
humanissime, breuem quandam Ioachimi rhetoricam
enarrarem (longiorem enim per ocium non licuerat) rogau-
tus a multis, ut quod præceptis tradicerā, in oratione aliqua
demonstrarem, quoniam ut erat difficile sine exemplis præcep-
ptis uti, ita plurimum iuhabat, artem cognituros exēpla aus-
disse, feci id libenter, duram quamvis provinciam subirem: ne
quos iuhare ceperam, iam mediocriter institutos desererem.
Eos igitur ut melius demerer, Ciceronis orationē pro Archia
Poëta enarrandam suscepi: quod breuior artificiosior & cle-
gantior reliquis esset. Quo enim minus causa materiæ sug-
gerit, eo plus est oratio elegans, & artificiosa: ne arcta dilas-
tandi (quod rhetoribus conuenit) exemplum defuisse. Acces-
debat eodem quod ardenter expectabamus, ex breui oratione
breui etiam tempore idem nos commodi excerpturos, quod ex
prolixa longo spacio consequeremur. Consiliū fuit etiā par-
tim ut noster labor esset gratior, partim ut amici sumptui par-
cerent, illustratam scholijs a uiris doctis orationem cum non
nullis elucidationibus, a me additis typographis tradere, ut
qui & uolumina orationum omnia & in easdem lucubratio-
nes emere non possent, hac inuenta non sine fructu in arte co-
gnoscenda tirocinii facerent. Sic fiet, ut nō nihil mihi debeat
artis studiosi. Quod si ipse intellectero, ut minime grauare de-
inceps maiora moliar, eficiet. Fane igitur lector humanissime
labori nostro, & si quis est, eo fruere. Bene hale.

FRANCISCI
CERVANTIS SANAZARI
IN.M.T.C. ORATIONEM
PRO ARCHIA POE-
TA ARGVMEN^T
TVM.

Archia dictio greca latine principatum sonat, quo nomine niri nonnulli illustres extitere, inter quos fuit unus Archias poeta Græcus, qui in Italiam ueniens quæcumque græcis litteris pollebat ob singulare ingenium a Locrensisbus, Tarentinis, Rheginis, & Neapolitanis ciuitate donatus, Consulibus. C. Mario & Q. Catullo Româ est profectus: ubi cum in gratia clarissimo rûm hirorum uixisset, precepue a Lucullis magno in praecio habitus. L. Lucullus quæstorè in Asia, Consulè etiâ in Asia, Praetorem in Siciliâ cōmitatus est. Vnde discedens una cum Lucullo Heracleâ uenit, ibi quæcumque sua uirtute, tum Luculli authoritate ut in ciuitatem ascriberetur, a Locrensisbus impetravit, id est lege Syllani ex Carbonis, qua ijs ciuitatis ius dabatur, qui confoederatis ciuitatibus ascripti, & apud Praetorè professi essent. Huic postea iam seni quidam Grachus litem mouit, quod ciuis non esset, cur hero id fecerit Grachus, non constat, defenditur tamè a Cicerone Archias, cui in primis familiaris fuerat poëta. Præter hunc (ne hoc etiam lectorem lateat, & late explicemus, quod supra indicauimus) fuit alius Archias Tarentinus Philosophus, qui floruit Platonis tempore, & a multis non Archias, sed Architas dicitur, fuit alios musicus Mi-

tileneus, & alius epigrāmaton scriptor, & alius qui de agri cultura scripsit, fuit & Archias preco celeberrimus, qui tres ordine Olimpiadas uicit, fuit & Archias qui Syracusas in Sicilia condidit, quorum omnium authores sunt. Pedianus, Antonius, Luscus, Volaterranus, Suidas, & Polux. Volui scriptum a doctis antea argumentū meis uerbis uestire, ut tanquā nouum placeret. addidi etiam nō nulla, quae ipſi uolentes forsan reliquerunt. Causæ genus iudiciale est, cui (quia Cicero in laudes Archie diuertitur) mixtum est demonstratiū. Status causæ (in quo tota causa consistit) conjecturalis est. Quae ritur enim an ciuis sit Archias. Sunt autem status tres, conjecturalis, legitimus, & iuridicialis. quorū quæstiones sunt, an sit, quid sit, quale sit. Oportet autem status meminisse lectorum, ut reliqua omnia facile intelligat.

M. T. C. ORATIONIS PRO ARCHIA
POAETA DISPOSITIO EX
PROBATISSIMIS AV-
thoribus per eundem breuiter
excerpta.

ORATIO HAEC PRIMVM OMNIUM, exordio, narratione, confirmatione confutatione permixta, & per oratione constat. Sed quo pacto partes hæ tradentur, ut recte disposita uideatur oratio, paucis accipe. Locus exordij sumptusest ex cōmuni loco, scilicet ex officio referende gratiæ: & hac ex propositione exordium totū nascitur. Cicero enim refert se debere Archiam defendere, ut ei gratiæ rependat. Hanc periodum sequitur altera, q̄ probatio nem huīus sententiæ continet, quia Archias adiunxit dicendi studiū. Tertio est addita cōclusio, & quū enim est, ut qui a

xilio Archiæ alios iunii, opituler etiā ipsi Archiæ. Deinde sequuntur occupationes dñæ, prima quomodo potest poëta patrocinio esse oratori, altera est, ineptum esse in foro de studijs agere. Archiā nero ciuem esse principalis est in tota oratione propositio, eāp statum constituit. post exordiū mox succedit narratio, quæ historiam uitæ Archiæ continet, & peres grinationum, quibus indicat, quomodo ciuitatis ius fuerit consecutus, in fine narrationis filogismus est, quo narratio clausa datur. narrationem confirmatio sequitur, cnius ut nim ins telligas, necesse est filogismi sis memor, omnes inscripti &c. Maior infilogismo nil habet ambigui, minor nero incerta est, proptereaq; in ea probanda confirmatio tota uersatur, locos summens a testibus a tabulis, & coniecturis, quod Heracleæ a scriptus & professus fit. accedit postea uerisimile ex minori. multi nō ita docti. Postremo addit signa Rōmani ciuis. adiit inquiens hereditates, testamentum fecit &c. Demū quia stes rilis & ieiuna causa erat, diuertitur ad locū cōmunem de laude, ubi litteras cōmendans, Archiā laudat, & dignū ciuitate demonstrat. Sequitur post, occupatio, tu ne igitur fateris &c. Cui respondet per concessionem, finales tres causas subiciēs. obiectio statim sequitur, num igitur &c. Primum cōcessione utitur, & addit rationem, dcinque subicit correctionem, quam probat exēplis, hactenus recitauit argumēta sumpta a perso na Archiæ, q; retainendus sit, quia poëta. nunc subicit exempla eodem pertinentia, ab exemplo aliarū ciuitatum, & aliorum principum, quibus poetæ chari fuerunt. Postea locus cō munis est de laude, trahimur omnes &c. Quæ sentētia Bruti & Fulvij exēplis cōprobatur. Postremo orationē totā brevis conclusio claudit, breuiter totius causæ argumenta repetens. affectus & excusatio (qd multa extra causam dixerit) oratio ni finem imponunt.

PRO A, LICE NIO ARCHIA POETA.

ORATIO.

SI QVID EST Si quid) benevolētia ab offi-
nō in me ingenij Indices, cō personæ.
quod sentio quām sit exigū: ¶ Sit exiguum.) extenuatio.
aut si qua exercitatio dicendi, de quen tis Jac tatio turf
in qua me nō inficior mediocri 1571 mā aratu rī est
ter esse uersatū: aut si huiusce ¶ Si huiusce.) incrementū.
rei ratio aliqua ab optimarū ar-
tium studijs & disciplina pro-
fecta, à qua ego nullum confis-
teor etatis meæ tempus obhor-
ruisse: earum rerū omnium uel
in primis hic A. Licinius fru-
etum à me repetere propè suo
iure debet. Nam quoad longis
sime potest mens mea respicere
spatium præteriti tēporis, &
pueritiae memoriam recordari
ultimam, inde usq; repetens,
hunc uideo mihi principem ad suscipiendam & ad ingress
diendam rationem horum stu-
diorum extitisse. Quòd si hæc
nox huius hortatu, præceptis
q; cōformata, nō nullis aliquā
do saluti fuit: à quo id accepis.

Repetere,) repetere diuer-
sa apud Ciceronē significat
aliud est enim repetere fru-
ctū, Aliud repetere prēmiū,
aliud repetere prouinciam:
Aliud repetere eternitatem,
de quo verbo plura.

Nizolius?

¶ Nam quo ad.) Ratio.
¶ Mensmea.) Animo sapi-
mus, & reminiscimur mēte.

¶ Quod si.) Conclusio, siue
epilogus exordij.

¶ Conformata.) Confor-
mate apud Ciceronem, affir-
mare, firmare, corroborare,
roborare, fulcire, sancire, au-
to rem fieri. Significat, hic ve-
ro instituere seu exudire si-

ORATIO

gnificat, sic idem Cicero de Oratore in eandem sententiam dixit. Orator ita conformandus est.

¶ Ac ne quis.) ocupatio qua respondet tacitæ obiectioni qui potuisti Orator a Poeta iuuari?

¶ Etenim.) Solutio occupationis.

¶ Sed ne) occupatione præmunit & excusat nouum genus defensionis & attentos auditores facit.

¶ In questione legitima). i. in causa constituta,

¶ Apud Prætorem.) prætor ius Romæ dicebat; fueratq; hoc Consulis munus, primū ex patribus Creatus est, pri musq; fuit. Sp. ingruēte vero bellorū tumultu, creati sunt duo, vrbanus & peregrinus, alter qui vrbanan, & alter qui peregrinā iurisdictionem tractaret, horū potestas late-patebat, Prætoribus vrbani plus decem diebus, vrbe

mus, quo cæteris opitulari, & alios seruare possemus, huic profectō ipsi, quantum est sitū in nobis & opem & salutem ferre debemus. Ac ne quis à nobis hoc ita dici forte miretur quod alia q̄dam in hoc facultas sit ingenij, neq; hæc dicēdi ratio aut disciplina: nec nos q̄dem huic cūdī studio penitus unquā dediti fuimus. Etenim omnes artes, quæ ad humanitatem pertinēt, habent quoddam

comūne uinculum, & quasi cognatione quadam inter se consistunt. Sed ne cui uestrū misericordia esse uideatur, me in questione legitima & in iudicio publico, cum res agatur apud Prætorem populi Romani letissimum uirum, & apud severissimos Indices tāto cōuentu hominum ac frequentia, hoc uti genere dicēdi, quod non modo à consuetudine iudiciorum, uerū etiā à forensi sermone abs horreat: quæso à nobis, ut in hac causa mihi detis hanc ueniam, accōmodatam huic reo,

PRO ARCHIA POETA.

uobis quemadmodum spero nō
molestat: ut me pro summo po-
eta atq; eruditissimo homine di-
centem, hoc concursu hominum
literatissimorum, hac uestra hu-
manitate, hoc deniq; Prætore
exercente iudiciū, patiamini
de studijs humanitatis ac lite-
rarū paulò loqui liberius: & in
eiusmodi persona, quæ propter
ocium ac studium minime in
iudicijs periculisq; tractata est
uti propè nono quodā & inuisi-
tato genere dicendi. quod si mi-
hi à uobis tribui concedi q; sens
tiam, perficiā profecto, ut hūc
A. Licinium non modō nō ses-
gregandum, cum sit ciuis, à nu-
mero ciuium, uerum etiam, si
non esset, puteis asciscendum
fuisse. Nam ut primū ex pue-
ris excessit Archias, atq; ab his
artibus quibus ætas puerilis
ad humanitatem informari so-
let, se ad scribendi studium cō-
tulit: primū Antiochiæ (nā ibi
natus est, loco nobili, & celebri
quondam urbe & copiosa, atq;
eruditissimis hominibus libera

ab esse nō licebat, de his Fe-
nestella & Alexander.
¶ Ut in hac.) Præcatione vti-
tur, vt melius delinit iudi-
cum animos.

¶ Exercente Iudicium.)
exercere iudicium, est ius re-
deret dicimus etiā exercere
memoriam, ingenium, cru-
delitatem, inimicitias, iracū-
diam, vectigalia, questionē
facilitatem, quæ oēs cōstru-
ctiones in Cicerone sunt.

¶ Otium ac studium.) Hic
idē vt alibi apud Ciceronē
sunt, ocium enim, & si nego-
cio sit contrarium, in ocio ta-
men, interdum est negotiū,
vt dixit de Scipione Cicero,
vnde duplex est otium, ser-
uile alterum, quo desidia ab
exercitatione desistimus, al-
terum honestum quod stu-
dium appellamus.

¶ Quod si mihi.) Cōcludit
& hinc continuat orationē.

¶ Cū sit Ciuis.) Præcipua
propositio seu status caułæ.

¶ Nam vt.) narratio simi-
lis historicę expositioni, qua
Archiae vitam describit.

¶ Antiochiæ.) Antiochia
Siriæ vrbs est.

ORATIO

¶ Loco nobili.) digressio laudationis, lissimisq; studijs affluēti) cele riter antecellere omnibus inge nij gloria contigit. post in cæ teris Aſtæ partibus, cunctæq; Græciae, ſic eius aduentus cele brabatur, ut famā ingenij excep tatio hominis: expectationē ipſius aduentus admiratioq; fu peraret. Erat Italia tūc plena Græcarū artium ac disciplina rū, ſtudiaq; hæc & in Latio uehemētius tū colebantur, quā nunc ijjdem in oppidis: & hic Romæ propter tranquilitatē Reip. non negligebatur. Itaq; hūc & Tarētinie & R̄ hegyni & Neapolitani ciuitate cete risq; præmijs donarūt, & oēs, qui aliquid de ingenij poterat indicare, cognitione atq; hospi tio dignū existimarunt. Hac tantacelebritate famæ, cū eſſet iam absentibus notus, Romā uenit Mario Cōſule & Catu lo. nactus eſt primū Consules eos, quorū alter res ad ſcriben dum maximas: alter cū res ge ſtas, tum etiā ſtudium atq; au res adhibere posset. statim Lug.

¶ Vt famā ingenij gradatio

¶ Ita hunc.) commendatio Archiæ ab honore ſibi exhibito.

¶ Cognitione) pro notitia, nota, cognitionē hic accipi.

¶ Quorū alter.) ſilicet Ma rius qui Iugurtā captiuum duxit.

¶ Alter.) ſilicet Catulus vir eloquens.

¶ Luculli.) Luculli duo fue runt, ex quibus alter bellum gessit aduersus Mitridatem.

¶ Cum pretextatus) pretexta vnde Pretextatus, vētis erat, qua Romani pueri ad annum septimum decimum vtebantur. eam primus Tuliſ Hostilius Romanorū Rex instituit. Sed eā nō eo ſeculo puerilis ætas occupabat, poſtea tamē Tarquinus Priscus, filiū quatuor decim annos natum, quod hostem percufferat, bulla aurea, & pretexta donauit: de Pretextata origine, & quo pacto in nominis vſum transierit, Ma crobium lege.

PRO ARCHIA POETA

culli, cum prætextatus etiam
tum Archias esset, eum domum
suum receperunt. sed enim hoc
non solum ingenij ac literarū,
uerū etiam naturæ atq; virtus
tis fuit, ut domus q; huius ado-
lescentiæ prima fuerit, eadem
esset familiarissima senectuti.
Erat temporibus illis iucundus
Q. Metello illi Numidico, et
eius Pio filio: audiebatur à M.
Aemilio: uinebat cū. Q. Cas-
tulo et patre & filio: à L. Cras-
so colebatur: Lucullo Nero &
Drusum & Octanios & Cas-

oratio. Macrobius etiam sic, oportet enim ut oratio Pa-
thica, aut ad indignationem, aut ad misericordiam diriga-
tur horum alterum acusatori necessariū est. Alterum reo-
indignantibus ex ab rupto conuenit incipere ideo apud.
Vir, Luno. quid me alta silentia cogis rumpere (& alibi, me
ne incepto desistere victimam. summittur Pathos in utramq;
partem, ab abitu personæ, ab ætate, a Fortunæ loco tem-
pore a causa modo & materia quorū exempla non subi-
cio, ne prolixior sim equo.

¶ Metello.) Metellus cognominatus est Numidicus, q; Consul duobus prælijs Iugurtam fuderit: vniuersamq;
Numidiā yastauerit: cuius rei author est Salutius.

¶ Pio filio.) Q. Metellus Numidici filius, cognominatus
est Pius, quod præcibus & lachrymis tandem impetravit,
ut pater ab exilio reuocaretur. ¶ Catonem.) Siluius in cō-
mentarijs huius orationis, hunc eius. M. Catonis, qui se

¶ Sed enim,) Pathos, id est
affectus sed quoniam de Pa-
tho mentio incidit, quid sit
latius explicemus, duo sunt
affectuū genera Pathos quan-
do auditorum animi vehe-
menter cōcitantur, & Ithos
quū leniter solum permouē-
tur. Pathos simile tragediæ
est. Ithos comediæ. In eandē
sentētia sic Cicerō, duo sunt
quæ bene tractata ab Orato-
re, admirabilem eloquentiā
ficiunt, quorum alterum est
Ithicon, ad naturam, & ad
mores accōmodatū. Alterū
Pathicon quo perturbātur
animi, & in quo uno regnāt

oratio. Macrobius etiam sic, oportet enim ut oratio Pa-
thica, aut ad indignationem, aut ad misericordiam diriga-
tur horum alterum acusatori necessariū est. Alterum reo-
indignantibus ex ab rupto conuenit incipere ideo apud.
Vir, Luno. quid me alta silentia cogis rumpere (& alibi, me
ne incepto desistere victimam. summittur Pathos in utramq;
partem, ab abitu personæ, ab ætate, a Fortunæ loco tem-
pore a causa modo & materia quorū exempla non subi-
cio, ne prolixior sim equo.

¶ Metello.) Metellus cognominatus est Numidicus, q; Consul duobus prælijs Iugurtam fuderit: vniuersamq;
Numidiā yastauerit: cuius rei author est Salutius.

¶ Pio filio.) Q. Metellus Numidici filius, cognominatus
est Pius, quod præcibus & lachrymis tandem impetravit,
ut pater ab exilio reuocaretur. ¶ Catonem.) Siluius in cō-
mentarijs huius orationis, hunc eius. M. Catonis, qui se

ORATIO

postea Uticæ interemit, pa-
trem fuisse arbitratur.

¶ Interim.) pro postea.

¶ Cum, L. Lucullo.) Ar-
chias Luculum Questorem
in Asiam Cōsulem etiam in
Asiam, Prætorem in Ciliciā
comitatus est.

¶ Heracleam) est ybi Nea-
polis.

¶ Ascribi se) abscribi in ci-
uitatem, & in ciuitate, & ci-
uitati, latine dicimus, ascribe-
re etiam alibi apud Cicero-
nem significat, attribuere, ad-
iungere, ascicere.

Syllani lege) significat Sylla-
num & Cathonem. Coss. ex
senatus cōsulto hanc legem
tulisse.

¶ Si qui) maior est.

¶ Professi,) profiteri apd auto-
res diuersa significat, est em
profiteri, affirmare: confiteri,
interpretari. Apud prætorē
vero profiteri, est, nominasi
ue censum profiteri, siue qd
Liuius Sæpevsurpat, nomē
dare.

¶ Cum hic) colligit narra-
tionem & concludit: & mi-
norest.

¶ Si nihil) hic Silogismus
totius narrationis summam
continet.

tonē & totā Hortensiorū dos-
mum deindeam consuetudine
cū teneret, afficiebatur summo
honore, quod eū non solum cole-
bant, qui aliquid percipere aut
audire studebant, verum etiā, si
qui forte simulabant. Interim
satis longo intervallo, cū esset
cum L. Lucullo in Ciliciā pro-
fectus, & cū ex ea provincia
cū eodem Lucullo decederet,
uenit Heracleā. quæ cum esset
ciuitas æquissimo iure ac foes-
dere, ascribi se in eā ciuitatē no-
luit: id p, cū ipse per se dignus
putaretur, tum authoritate &
gratia Luculli ab Heraclien-
bus impetravit. Data est ciui-
tas Syllani lege & Carbonis,
si qui foederatis ciuitatibus as-
cripti fuissent, si tum, cum lex
ferebatur, in Italia domicilium
habuissent, & si sexaginta die-
bus apud Prætorem essent pro-
fessi. Cum hic domicilium Ro-
mae multos iam annos haberet,
professus est apud Prætorem
Q. Metellum familiarissimū
suum. Si nihil aliud, nisi de cis-

PRO ARCHIA POETA.

uitate ac lege dicimus, nihil dic
co amplius, causa dicta est.
Quid enim horum infirmari
Gracche potest. Heracleæ ne
esse eum scriptū negabis; adest
uir summa authoritate, & reli
gione, & fide L. Lucullus, q̄
se non opinari, sed scire: nō au
diisse, sed uidisse: nō interfuis
se, sed egisse dicit; ad sunt He
raclienſes Legati, nobilissimi
homines: qui huīus iudicij cau
sa, cum mandatis & cū publi
co testimonio uenerūt, qui hūc
ascriptum Heraclienſem dicunt
Hic tu tabulas desideras Hera
clienſum publicas, quas Italio
co bello incenso tabulario inte
rissē scimus omnes. Est ridicu
lus ad ea quæ habemus nihil di
cere, quærereq; haberè non pos
ssumus: & de hominum memo
ria tacere, literarū memoriam
flagitare: & cū habeas amplis
fimi uiri religionem integerris
mi municipij iuriandum, si
demp̄, ea, quæ deprauari nullo
modo possunt, repudiare: tabu
las quas idem dicas solere coro

¶ Adest vir.) Confirmatio
atestibus.

¶ Hic tu.) refutatio obie
ctionis.

¶ Italico bello.) de eo vide
L. florum.

¶ Incēso tabulario.) tabulæ
vnde tabularius testamen
ta, vel publicæ scripturæ ex
quacunq; materia erant, qđ
nitio ceratis Tabulis scribi
consueuerant. Quintilianus
libro ut testimonia, aut per
tabulas, aut a præsentibus, dī
cuntur. Tabule hicvt ita dicā
register erant ciuium, vbi
inscripta erant ciuium nomi
na, tabularia vero Seruio
autore, locaerāt vbi tabulæ
reponebant Verg. insauīq;
& populitabularia vidit.

¶ Est ridiculum) Collatio fi
dei & tabularum.

¶ Amplissimi viri religio
nem.) idest iuriandum &
testimonium, Iuratus enim
testis dicebat testimonium.

¶ Integerimi municipij.)
silicet Heraclæ, municipiū
est, cōuētus, præfectura, seu
colonia, municipia ciuitates
erāt suo iure viuentes collo
nia potiores.

¶ At domicilium) alia ob- rumpi, desiderare. At domici-
iectio & eiusdem cōfutatio.

lum Romæ non habuit is, q̄

tot annis ante ciuitatem datā,

sedem omnium rerum ac fortu-

narum suarum Romæ colloca-

uit. At non est professus. imo

hero his tabulis professus, quæ

solæ ex illa professione collec-

gioꝝ Prætorum obtinent pu-

blicarum tabularum autorita-

tem. Nam cum Appijs tabulae

negligentius afferuatæ dicerē

tur, Gabinij, quamdiu incolu-

mis fuit, lenitas, post damnas-

tionē, calamitas, omnem tabu-

larū fidem resignasset, Metel-

lus homo sanctissimus modestis

simusꝝ omnium, tanta diligēs-

tia fuit, ut ad L. Lentulū Præ-

torem & ad Iudices henerit, et

unius nominis litura se commo-

tum esse dixerit. His igitur ta-

bulis nullam lituram in nomē

A. Licinij uidetis. Quæ cum

ita sint, quid est quod de eius

ciuitate dubitetis & præsertim

cum alijs quoꝝ in ciuitatibus

fuerit ascriptus. Et enim cum

¶ At non) confutat tabulas
argumēto a tabulis sumpto.

¶ Fidem resignasset,) idest
euulgasset & sustulisset, nec
ijs tabulis vlla fides habere t.

¶ His igitur.) concludit, &
a conjecturis incipit.

¶ Etenim) amplificatio au-
risimili ex minori.

¶ In Græcia) idest in ma-
magna Græcia, ybi sunt haec
ciuitates, eam partem quam
nostrates Calabriā appellāt,
antiqui magnam Græciam
dixerunt, quod in ea studia
florerēt, hanc diu inco luere
Græci, vt author est Sabeli-
cus, in ea Pythagoras & De-
mostenes pr̄ofessi sunt autor
est Plinius.

PRO ACHIA POETA

la, aut humili aliqua arte præs-
ditis gratuitò ciuitatē in Græ-
cia homines impertiebantur,
Rhegynos, credo, aut Locren-
ses, aut Neapolitanos, aut Tas-
rentinos, quod scenicis artifici-
bus largiri solebāt, id huic sum-
ma ingenij prædito gloria nos-
trissēt quid cū cæteri non
modo post ciuitatem datā, sed
etiam post legem Papiam, ali-
quo modo in eorum municipio-
rum tabulas irrepserūt: hic qui
nec utitur quidem illis, in qui-
bus est scriptus, quod semper
se Heraclensem esse vouluit, re-
cisetur: Census nostros requi-
ris scilicet. Est enim obscurum
proximis Censoribus, hunc cū
clarissimo Imperatore L. Lu-
cilio apud exercitum fuisse:
superioribus, cum eodem Quæ-
store fuisse in Asia: primis Ius-
lio & Crasso, nullam populi
partem esse cēsam. Sed quoniam
census non ius ciuitatis confir-
mat, ac tantummodo indicat,
eum, qui sit census, ita se iam
tum gesisse pro cine; his tem-

¶ Post legem Papiam) qua
ab vrbe eiciebātur quicquies
non erant.
Census nostros) cōfutat per
ironiā quod aduersarius Ar-
chīe, non esse ascriptum Cen-
soribus, dicebat, Sed de Cen-
soribus, a quibus cēsus, pau-
ca accipe. Censores primi
fuerunt, Papirius & Sem-
pronius, suffragijs popl̄icrea-
ti. Horum dignitas a paruis
initijs Orta, eo processit, vt
viri Consulares eam expete-
rent, munus Censorum erat.
Populū censere, de iuramen-
to cognoscere, imperiurios
animauertere. Cēsura nitio
quinquenalē, postea annua
fuit: plura de Censoribus, tra-
dūt Fenestella, Liuius, Gel-
lius, & Alexander.

¶ Est enim obscurum) refu-
tat censum obiectum, quod,
irridendo purgat.

¶ Sed quoniam) alia confu-
tatio sententiæ aduersarij.
Testamentum sæpe fecit) fa-
cere testamentum & adire
hæreditates nō nisi cui Ro-
manolicebat, hereditatē adi-
re, est quod vulgo dicitur a-
ceptare hæreditatē, aditio q̄
hæreditatis acceptio est, vt ita
dicam, Antonius.

ORATIO

PIn beneficijs ad ærarium deferebantur qui de republi ca benemeriti erant, quod summo honori ducebatur,

CQuære argumenta) Epi phonema, vrget aduersariū, qui a causam videt firmā esse

PQuæres a nobis) occupatio ad commendationē personæ, absolutisq; probatio nibus, ex currit in locum cō munem quo studia laudat,

CEgo yō) occupatio est ad quam respondens tres cau fas adfert cur in literijs ver setur.

poribus, quæ ut criminaris, ne ipsius quidem iudicio in ciuiū Romanorum iure esse uersa tum: & testamentum sæpe fecit nostris legibus, & adiit hæreditates ciuium Romanorū, & in beneficijs ad ærarium des latus est à L. Lucullo Prætor re & Consule. Quære argu menta, si qua potes: nunquam enim hic neq; suo, neq; amicos rum iudicio rehincetur. Quæres à nobis Gracche, cur tanto pere hoc homine delectemur: quia suppeditat nobis, ubi & animus ex hoc forensi strepitu reficiatur, & aures cōnicio de fessæ conquiescant. An tu exi stimas, aut suppeterem nobis pos se, quod quotidie dicamus in tanta uarietate rerum, nisi ani mos nostros doctrina excollamus: aut ferre animos tantam posse contentionem, nisi eos doctrina eadem relaxemus: Ego uero fateor me his studijs esse deditum: cæteros pudeat, si qui ita se literis abdiderunt, ut nio hil possint ex his neq; ad cōmū

PRO ARCHIA POETA

nem afferre fructū, nēq; in aspe-
ctum lucemq; proferre. Ne au-
tē quid pudeat: qui tot annos
ita uiuo indices, ut ab illis nul-
lo me unquam tempore, aut cō-
modum, aut ocium mēū abſtra-
xerit, aut holuptas auocarit,
aut deniq; somnus retardarit.
Quare quis tandem me repre-
hendat: aut quis mihi iure suc-
censeat: si quantum cæteris ad
suas res obeundas, quantum ad
festos dies ludorum celebrādos
quantum ad alias holuptates
& ad ipsam requiem animi &
corporis conceditur temporis:
quantum alij tribuunt tempes-
tius conuiuijs, quantum deni-
q; aleæ, quantum pilæ, tantū mi-
hi egomet ad hæc studia recor-
lenda sumpsero. Atq; hoc adeo
mihi concedendum est magis,
quod ex his studijs, hæc quoq;
censetur oratio, & facultas. q
quantacunq; in me est, nunqua
amicorū periculis defuit. Quæ
si cui lenior uidetur, illa quis-
dem certe, quæ summa sunt, ex
quo fonte hantiam, sentio. Nā

¶ Me autem) correctio.
¶ Aut commodum) con-
geries.

¶ Quare quis) amplificatio
a simili, est q; hic prima cau-
sa a voluptate sumpta pro-
pter quam in litteris verse-
tur.

¶ Tempestiuis conuiuis,) placet Siluio magis , vt in-
tempestiuis legatur , nam in
tempestiua cōuiuia sunt, lau-
ta in modataq; cōuiuia Siba-
riticæ (vt est in proverbiō)
cenæ similia que corpus ma-
gis fatigant, q; resticiunt.

¶ Atq; hoc adeo) secunda
causa, quia studia eloquen-
tiā augent.

1. premium exhibitionis mercatur

¶ Que si cui) tertia causa stu-
dia (inquit) pro sunt ad vitā
recte instituendam suppedita-
tantq; consilia ad rempubli-
cam gerendam.

ORATIO

¶ Nunquam me respicit
ad conjurationem Catili-
næ, quæ Cicerone Consu-
le oppressa est.

¶ Sed pleni incrementum

¶ Quæret quispiam obie-
ctio est, eiq; occurrit

nisi multorum præceptis, mul-
tisq; literis mibi ab adolescen-
tia suasssem, nihil esse in vita
magnopere expetendum, nisi
laudem atq; honestatem: in ea
autem persequenda omnes cru-
ciatus corporis, omnia pericula
mortis, atq; exilij parui esse du-
cenda: nunquam me pro salute
uestra in tot ac tantas dimica-
tiones, atque in hos profligato-
rum hominum quotidianos im-
petus obiecisset. Sed pleni om-
nes sunt libri, plenæ sapientum
noces, plena exemplorum uetus-
tas: quæ iacerent in tenebris,
omnia, nisi literarum lumen ac-
cederet. Quā multas nobis ima-
gines, non solum ad intuendum
uerum etiam ad imitandum, for-
tissimorum virorum expressas,
scriptores & Græci & Latini
reliquerunt: quas ego mihi sem-
per in administranda Repub-
proponēs, animum, & mentem
meam ipsa cogitatione hominū
excellentium conformabam.

Quæret quispiam, quid illi
ipsi summi viri, quorum uirtus

PRO ARCHIA POETA.

tes literis proditæ sunt, ista ne doctrina, quamtu laudibus effers, cruditi fuerunt difficile est hoc de omnibus confirmare, sed tamen est certum quid responderemus. Ego multos homines excellenti animo ac uirtute fuisse, et fine doctrina naturæ ipsius habitu propè diuinum, per se ipsos et moderatos, et graues extitisse fateor.

Etiā illud adiungo, sēpius ad laudem atq; uirtutem. natum fine doctrina, quām fine natura ualuisse doctrinam. atq; idem ego contendo, cum ad naturam excimiam atq; illustrem accesserit ratio quædam confirmationis doctrinæ, tum illud nescio quid præclarum ac singularē solere existere. Ex hoc esse hunc numero, quem patres nostri uiderunt, diuinum hominem Africanum, ex hoc C. Lælium. L. Furium, modestissimos homines et constantissimos: ex hoc fortissimum uirum, et illis temporibus doctissimum, Catonem illum.

¶ Ego multos concessio.

¶ Etiam illud ratio.

¶ Atq; idem ego correccio.

¶ Africanum) maiorem intellige, dicit tamen Cicero pro. L. Murena minorem Africanū, & Lælium audisse Panæcium Estoicum.

¶ Furium.) L. Furius per bene latinæ loqui putatur, ut idem ait Cicero de claris oratoribus, eumq; in libris de Republica disputantem fecit.

¶ Catonem illum) Censetur silicet, de quo idē Cicero de claris Oratoribus sic (inqt,) quis illo grauior in laudando, acerbior in vita superando in sententijs arguit.

ORATIO

¶ Quod si non) conclu-
dit a voluptate estq; epilo-
gus huius loci.

¶ Nam ceteræ Locus ex
efficientibus, quem venu-
sta collatione a volunta-
te amplificat.

¶ Quod si ipsi) ab Hypo-
thesi ad thesin se cōfert pro-
bans Archiā dignum esse
laude, quādovel apud igna-
ros ars commendatur.

¶ Ut Roscij morte) subicit
similitudinem ab exemplo
Roscij. Cuius venustatem
in arte Histriónica laudans
Cicero sic inquit, itaq; hoc
iam diu est consecutus, ut
in quo quisq; artificio ex-
celleret, is in suo genere Ro-
scius diceretur.

senem . qui profectò si nihil ad
percipiēdam colendamq; iuri
tem literis adiuarentur , nuns
quam se ad earum studium cōtu-
lissent. Quod si non hic tantus
fructus ostenderetur , & si ex
his studijs delectatio sola petes
retur:tamen ut opinor,hac anis
maduerctionem humanissimā ac
liberalissimam indicaretis . Nā
ceteræ neq; temporum sunt,
neq; etatū omnium, neq; loco
rum.hæc studia adolescentiam
alunt, senectutem oblectant, se-
cundas res ornant,aduersis per-
fugium ac solatium præbent,
delectant domi,non impediunt
foris,pernoctant nobiscum, pes
regrinantur,rusticantr. Quod
si ipsi hæc neque attingere, neq;
sensu nostro gustare possemus,
tamen ea mirari deberemus,
etiam cum in alijs uideremus.
Quis nostrum tam animo agre-
sti ac duro fuit, ut Roscij mor-
te nuper non commoueretur ?
qui cum esset senex mortuus, ta-
men propter excellentem artem
ac venustatem, uidebatur om-

PRO ACHIA POETA

nino mori nō debuisse. ergo ille
corporis notu tantum amorem
sibi conciliarat à nobis omni-
bus, nos animorum incredibis
les motus celeritatemq; inge-
niorum negligemus? Quoties
ego hunc Archiam uidi indices
(utar enim uestra benignitate,
quoniam me in hoc novo genes-
te dicendi tam diligenter at-
tenditis) quoties ego hunc uis-
di, cum literam scripsisset nul-
lam, magnum numerum opti-
morum herbarium de his ipsis res-
bus, quæ tum agerentur, dicere
ex tempore? quoties rehoca-
sum eandem rem dicere commu-
tatis herbis atq; sententijs? quæ
hero accurate cogitateq; scri-
psisset, ea sic uidi probari, ut
ad ueterum scriptorum laudem
peruenirent hunc ego non dis-
ligam; non admirer? non omo-
ni ratione defendendum pu-
tem? Atqui sic à summis hos
minibus, eruditissimisq; acces-
pimus, ceterarum rerum stu-
dia & doctrina, & præces-
ptis, & arte constare: poetam

¶ Quoties ego hunc) cō-
duplicatio , est etiam laus
Archiae ab ingenio ex adia-
centibus.

¶ Hūc ego) epiphonema.

¶ Atqui sic) a differentia
artis & hoc est antecedens

b tij

ORATIO

natura ipsa ualere, & mens
tis viribus excitari, & quasi
divino quodam spiritu afflari.

¶ Quare suo iure) probat
Ennius testimonio.

¶ Sit igitur) consequens,
concluditq; commendan-
do ad causam respiciens.

¶ Saxa &) amplificatio a-
maiori.

¶ Homerum Colophonij)
Argumentis exempla subi-
cit quibus hoc ipsum pro-
bat, Archiam dignum esse
ciuitate, idq; amplificat ex
minori per antithesin.

¶ Delubrum in eius oppi-
do) Homerū enim fore deū
Apollo putavit, vt scribit
Eusebius. de Homero. late.
Aul. Gelius.

¶ Ergo illi alienum) ampli-
ficatio est a minori

naturae ipsa ualere, & mens
tis viribus excitari, & quasi
divino quodam spiritu afflari.
Quare suo iure noster ille En-
nius sanctos appellat poetas.
quod quasi deorum aliquo dos-
no atq; munere commendati no-
bis esse uideantur. Sit igitur
Indices sanctum apud nos huius
maniissimos homines hoc poetæ
nomen, quod nulla unquam
barbaria uiolauit. Saxa & so-
litudines noce respondent, bes-
tiae sæpe immanes cantu fle-
ctuntur atque consistunt: nos in
stituti rebus optimis non poeta-
rum noce mouemur & Homerum
Colophonij ciuem esse dis-
cunt suum, Chij suum uendis-
cant, Salaminij repetunt, Smyr-
næi uero suum esse confirmant
itaq; etiam delubrum eius in op-
pido dedicauerunt. per multi
alij præterea pugnant inter se
atq; contendunt. Ergo illi alie-
num, quia poeta fuit, post
mortem etiam expetunt: nos
hunc viuum qui & uoluntate
& legibus noster est, repudias-

PRO ARCHIA POETA

bimus & præsertim cum omne
olim studiū atque omne inge-
nium contulerit. Archias ad
populi Roma. gloriam lauo-
demq; celebrandam. nā & Cim-
bricas res adolescens attigit: &
ipsi illi C. Mario, qui durior
ad hæc studia uidebatur, incun-
dus fuit. Nēq; enim quis &
quam est tam auersus à Musis,
qui non mandari ueribus æter-
num suorum laborum facile
præconium patiatur. Themis
stoclem illum summum Athes-
nis uirum dixisse aiunt: cum
ex eo quæreretur, quod acroas-
ma, aut cuius uocem libentiissi-
me audiret: eius, à quo sua uir-
tus optime prædicaretur. Ita
que ille Marius item eximie
L. Plotium dilexit cuius in-
genio putabat ea, quæ gesse-
rat, posse celebrari: Mithridas-
ticum uero bellum magnum
atq; difficile, & in multa uo-
rietate terra mariq; uersatum,
totum ab hoc expressum est.
qui libri non modo Lucium
Lucullum fortissimum, &

¶ Præsertim cum) com-
mendatio a meritis, quod
Archias suis scriptis Popu-
lum. R. illustrarat estq; lo-
cus a persona.

C. Mario qui durior) apud
Salustum in bello Iugurti
nos sic inquit de se Marius,
nō sunt cōposita yba mea,
parui id facio ipsa se virtus
satis ostendit illis artificio
opus est ut turpia facta ora-
tione tegant.

¶ Itaq; ille Marius) reddit
ad merita Archiæ.

¶ Qui libri) amplificatio
scriptorum Archiæ a rebu-
gestis Luculi.

ORATIO

¶ Lucullo imperante) Mi
tridates a Lucullo victus
ad sacerum Tigranem Ar-
meniorum regem confugit
eū Lucullus, in secutus est.
Tigranes ingētibus, copijs
comparatis Luculli paruū
exercitum contemnebat, &
paucitatem illudens, dice-
bat, eos si legati venirent,
satis multos quidem, si ve-
ro pugnaturi, paucos admo-
dum esse. author Pluthar-
chus in Luculivita.

clarissimum uirum, uerum etiā
populi Romani, nomen illus-
trant. Populus enim Rom.
aperuit Lucullo imperante Pō-
thum, & regijs quondam opis-
bus, & ipsa natura regionis
hallatum: populi Roma. ex-
ercitus eodem duce non maxis-
ma manu innumerabiles Ar-
meniorum copias fudit: populi
Roma. laus est, urbem amicis
simam Cyzicenorum eiusdem
consilio ex omni impetu regio,
ac totius belliore ac fuscibus
creptam esse, atq; conservatam.
nostra semper feretur, & pre-
dicabitur L. Lucullo dimican-
te cum interfectis ducibus des-
pressa hostium classis, & incre-
dibilis apud Tenedum pugna
illa navalis. Nostra sunt tres
phæa, nostra monumenta, nostri
triumphi. quare quorum inge-
nijs hæc feruntur, ab his po-
puli Roma. fama celebratur.
Charus fuit Africano supe-
riori noster Ennius. itaq; etiam
in sepulchro Scipionum puta-
tur is esse constititus: & mors

¶ Nostra sunt) repetitio.
¶ Charus fuit) subicit a-
liud exemplum.

¶ In sepulchro scipionum)
Romæ extra portam Cape-
nam in Scipionum monu-
mento tres statuæ sunt, duæ
P. & L. Scipionum, ter-
tia Enni. Author est Liulus
Libro. xxxvij.

P R O A R C H I A P O E T A.

moratis laudibus certe non solum ipſi, qui laudantur, ſed etiā populi Romani nomen ornatūr. In cœlum huius prophanus Cato tollitur: magnus honor populi Romani rebus adiungitur. omnes deniq̄ illi Maximi, Marcelli, Fulvij non ſine co- muni omnium nostrum laude decorantur. Ergo illum, qui haec fecerat, Rudium hominē maiores nostri in ciuitatem reſcepérunt: nos hunc Heraclienſem, multis ciuitatibus expetis- tum, in hac autem legib⁹ conſtitutum, de noſtra ciuitate eijs ciemus: Nam ſi quis minorem gloriæ fructum putat ex Græcis uerib⁹ percipi, quam ex Latinis, uehementer errat: propter ea quod Græca leguntur in omnibus fere gentibus, Latina ſuis finibus, exiguis ſane continentur. Quare ſi res haec, quas geſſimus, orbis terræ reſgionibus definiuntur, cupere debemus, quo minus manum nostrarum tela peruererint, eosdem gloriam famamq; penetras

(Ergo illum) dicit con- clusionem a minori.

(Rudiū hoīem,) i. Enniū Rudiæ natum in Calabria de eo ſic Silius, Rudiæ ge- nuere uestuſte, nunc Rudie solo memorable nomen Alumno.

¶ Nam ſi quis) occupatio qua negat latinas literas la- tius patere quam Græcas. Hincq; delabitur ad locum cōmunem de gloria.

ORATIO

re. quod cum ipsis populis, de
quorum rebus scribitur, haec am
plasunt: tum his certe, qui de
uita gloriae causa dimicant,
hoc maximum, & periculos
rum incitamentum est, & las
horum. Quam multos scripto
res rerum suarum magnus ille

¶ Quam multos argumen
tum ab utilitate scriptorū.

¶ Cum in Sigæo) Sigum
Troiae promontorium est
sic dictum, quia Hercules
Hospitio prohibitus simu
lavit discesium & hinc cō
tra Troiam venitcum silen
tio, quod Græce figi. dici
tur. hoc seruius in Commē
tarijs Aeneidos.

¶ Qui virtutis tuæ) id am
plificat Achillis exemplo.

¶ Quid noster) silicet. Cn.
Pompeius magnus.

¶ Nonne Theophanem,)
theophanes historicus. Cn.
Pompeio charissimus fuit.
cuius res Gestas scripsit. ut
Author est Strabo, lib. xij.
¶ Et nostri illi) iterum ad
causam suam respicit, & ar
gumentum ex comparatis
ducit.

Alexander secum habuisse dis
citur, atq[ue] tamen, cum in Si
gæo ad Achillis tumulum asti
tisset, O fortunate, inquit, ados
lescens, qui tuæ uirtutis Home
rum præconem inneneris. &
uerè. nam nisi illi ars extitiss
et illa, idem tumulus, qui cor
pus eius contexerat, nomen
etiam obruisset. Quid noster
hic Magnus, qui cum uirtute
fortunam adæquauit, non ne
Theophanem Nitlylenæū scri
ptorem rerum suarum in cons
cione militum ciuitate dona
uit, & nostri illi fortis uiri,
sed rustici ac milites, dulcedis
ne quadam gloriae cōmoti, qua
si participes eiusdem laudis ma
gno illud clamore approbaues
runt. Itaq[ue] credo si ciuis Ro

PRO ARCHIA POETA.

manus Archias legibus non es-
set, ut ab aliquo Imperatore
ciuitate donaretur, perfidere no-
potuit. Sylla cum Hispanos,
& Gallos donaret, credo hunc
petentem repudiasset & quem
nos inconcione uidimus, cum ei
libellum mallus poeta de po-
pulo subiecisset, quod Epigrā-
ma in eum fecisset tantummodo
alternis ueribus longiusculis,
statim ex his rebus, quas tunc
uendebat, iubere ei præmium
tribui sub ea cōditione, ne quid
postea scriberet. Qui sedulita-
tem mali poetæ duxerit aliquo
tamen præmio dignam, huius
ingenium, & uirtutem in scri-
bendo, & copiam non expes-
tisset. Quid & à Q. Mes-
tello Pio familiarissimo suo,
qui ciuitate multos donauit,
neque per se, neque per Lucul-
los impetravit qui præser-
tim usq[ue] eò de suis rebus scribi-
cuperet, ut etiam Cordubæ na-
tis poetis pingue quiddam so-
nantibus, atq[ue] peregrinum, tas-
men aures suas dederet. Neq[ue]

¶ Silla cum Hispanos) du-
cit argumentum a minori
ad Maius. decebat enim, ut
cum Gallos & Hispanos
quorum commilitio Sylla
fuérat (vñs) ciuitate dona-
ret, donaret etiam melius
multo Archiam singularē
poetam.

¶ De populo. id est vulga-
ris & parum peritus.

¶ Ex his rebus) id est ex bo-
nis ciuium Romanorū, Ci-
cero enim off. lib. ij. inquit.
Syllam hasta posita quum
bona ciuium in foro vende-
ret, dixisse, prædam se suam
vendere.

¶ Qui sedulitatem) epi-
phonema.

ORATIO

¶ Trahimur omnes) locū
cōmunem pulchra confir-
mat ratione.

¶ Ipsi illi) exempla confir-
mationis.

¶ Decius quidem Brutus
Decius consul fuit tempore
belli Numantini isq; Lusi-
taniam vrbibus expugnan-
dis vsq; ad oceanum per do-
muit. vt ait, Liuius libro
xviij. vsusq; est non citra.
commodum Accij poēte
familiaritate , nam litteras
quas habebat latinas et grā-
cas ab eo acceperat, vt au-
thor est. Cicero de Claris
oratoribus.

¶ Iam vero ille) M. Fuluio
nobiliōri versum fuisse vi-
cio accepimus, quod in Pro-
vinciam duxisset Ennium
de quo Cic.lib. primo Tu-
sculanarum questionum.

¶ Martis manubias) hoc
est pæcuniam prædatitiā
expræda redactam. Marti s
idest bellī, & est hypallage

¶ Togati Iudices) dimissa
prætextā, qua Romani ad
virilem vsq; ætatem vrebā-
tur, togā in duebant: hincq;
Romani Togati dicuntur,

enim est hoc dißimulandum,
quod obscurari non potest, sed
præ nobis ferendum. Trahimur
omnes laudis studio, & opti-
mus quisq; maxime gloria du-
citur. Ipsi illi philosophi, etiam
in illis libellis, quos de contem-
nenda gloria scribunt, nomen
suum inscribunt. in eo ipso, in
quo prædicationem nobilitas
temq; despiciunt, prædicari de-
se, ac nominari volunt. Decius
quidem Brutus, summus ille
uir & Imperator, Accij amia-
cißimi sui carminibus templo-
rum ac monimentorum aditus
exornauit suorum. Iam herò
ille qui cum Aetolis Ennio co-
mite bellauit Fulvius, non du-
bitauit Martis manubias Mu-
sis consecrare . Quare in qua
urbe Imperatores propè armas
ti poetarum nomen, & Mus-
sarum delubra coluerunt, in
ea non debent Togati indis-
ces à Musarum honore, &
à poetarum salute abhorre-
re. Atq; ut id libentius faciat

PRO ARCHIA POETA

tis, iam me nobis iudices indis- quemadmodum & Græci
cabo, et de meo quodam amos palliati. Virg. Romanos re-
re gloriæ, nimis acri fortasse, rum dominos gentemq; to-
uerunt tamen honesto, nobis con- togatam, quoniam vero in
fitebor. Nam quas res nos in pace tantum togæ vñus erat
Consulatu nostro nobiscum si- (nam in bello depositato-
mul pro salute huius urbis, atq; ga, chlamydē summebant)
Imperij, et pro uita ciuium,
proq; uniuersa Republica ges- factum est ut togæ pro pa-
simus, attigit hic uerbis, atq; ce. Sicut armæ pro bello, po-
q; inchoauit. quibus auditis, natur, in hac sententiâ sic Cí-
quod mihi magna res, et ius- cero de oratore, campū pro
cunda uisa est, hunc ad perfic- comicijs togam pro pace ar-
ciendum hortatus sum. Nulla- ma ac tela pro bello dicit
lam enim uirtus aliam merces ergo hic idem, si qui bellum
dem laborum periculorumq; de- tractant literis fauent, quam
fiderat, præter hanc laudis, et to magis vos togatos, idest
gloriæ. qua quidem detracit a qui pacem agitatis decet id
dices, quid est quod in hoc tam facere.
exiguo uitæ curriculo, et tam (¶ Iam me vobis) exemplo
breui, tantis nos in laboribus ex de seipso confirmat locum
erceamus; certe si nihil animis cōmunem de gloria.
præsentiret in posterū, et si qui
bus regionibus uitæ spatiū cir- (¶ Nullam enim virtus) re-
cūscriptū est, eisdem omnes co- labitur ad locum cōmunem
gitationes terminaret suas, nec de gloria, & studium eius
tantis se laboribus frangeret, ne a natura confirmat.
q; tot curis, uigilijsq; pangeretur
nec toties de uita ipa dimicaret.

ORATIO.

nūc insidet quædam in optimo
quoqz uirtus, q noctes, & dies
animū gloriæ stimulis concitat
atqz admonet, non cū uitæ tems
pore esse dimittēdam cōmemor
rationē nominis nostri, sed cū
omni posteritate adæquandam.

¶ An vero) a testimonio
eorum qui se periculis ex
ponunt, indicat gloriæ cupi
ditatem.

¶ An cum statuas) a mi
nori.

¶ Ego vero) epiphonema
quo reddit, ad se ipsum.

An uero tā parui animi uideas
mir esse oēs, qui in republica,
atqz in his uitæ periculis labori
busqz uersamur: ut cū usqz ad ex
tremū spatiū, nullū trāquillum
atqz ociosum spiritū duxerimus,
nobiscū simul moritura oīa arbi
tremur. An, cū statuas & imas
gines nō aīorum simulacra, sed
corporū studiose multi summi
hoīes reliquerunt, cōsiliōrū re
linquere ac uirtutū nostrarū effi
giē nō ne multō malle debemus,
summis ingenij expressam, &
politā? Ego uero omnia, q gere
bam, iam tū in gerēdo spargere
me ac disseminare arbitrabar in
orbis terræ memoriā semipiternā
Hæc uero, sine à meo sensu post
mortē ab futura sunt, sine, ut sa
pietissimi hoīes putauerūt, ad
aliquā animi mei partē p̄tines

PRO ARCHIA POETA

bunt, nunc quidem certe cogitatione quadam, sp̄c̄p̄ delector.

Quare cōseruate Iudices hominē, pudore eo, quē amicorū stus dijs uidetis cōprobari, tū dignitate, tum etiā uenustate: ingenio autē tanto, quantū id conuenit existimari, quod summorū hos minū ingenij expetitū esse uideatis: causa uero eiusmodi, quæ beneficio legis, autoritate municipij, testimonio Luculli, tabulis Metelli cōprobetur. Quæ cū ita sint, petimus à uobis Iudices, si qua nō modo humana, uerū etiā divina in tantis negotijs cōmendatio debet esse: ut eum, qui nos, qui uestrō Imperatores, qui populi Romani res gestas semper ornauit: qui etiam his recentibus nostris uestrisq; domesticis periculis & eternū se testimoniu laudū daturū esse profitetur: isq; est eo numero, qui semper apud omnes sancti sunt habiti, atq; dicti: sic in uestra accipiatis fidem, ut huic manitate uestra leuatus potius, quam acerbitate uiolatus esse videatur. Quæ de causa pro mea consuetudine breviter simpliciterq; dixi Iudices, ea cōfido probata esse omnibus: quæ non fori, neq; iudicali consuetudine, & de hominis ingenio, & communiter de ipsius studio locutus sum, ea iudices à uobis spero esse in bonam partem accepta: ab eo, qui indicium exercet, certescio.

¶ Quare conseruate) epi -
logus seu conclusio oratio -
nis cōstās breui argumēto
rū repetitiōe & affectibus
cū obsecratione cōiunctis.

¶ Quæ cum ita sint) obse -
cratio.

¶ Quæ de causa) excusat
quod multa extra causam
dixerit.

EXCV DEBAT HISPALI
DOMINICVS DE
ROBERTIS.

varandi 88

da

nam

nam

eo

eo

eo

2

2

and

and

de